

อิทธิพลทางการศึกษาของต่างประเทศที่มีต่อโครงการศึกษาไทย

(พ.ศ. 2441-2464)



ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-579-610-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018557 117027009

THE INFLUENCE OF THE FOREIGN EDUCATION ON THE THAI
NATIONAL EDUCATION SCHEMES (B.E. 2441-2464)



Mr. Thongchai Somboon

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Education

Department of Foundations of Education

Graduate School

Chulalongkorn University

ISBN 974-579-610-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

อิทธิพลทางการศึกษาของต่างประเทศที่มีต่อโครงการศึกษาไทย
(พ.ศ. 2441-2464)

โดย

นายธงชัย สมบูรณ์

ภาควิชา

สาส์นศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ สัจกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต



[Signature]
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature]
.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤทีร์ ศิริวรรณพิทักษ์)

[Signature]
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ รัตนา ตุงคสวัสดิ์)

[Signature]
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.จุมพล นุรักษ์กรวิวัฒน์)

ศูนย์วิทยทรัพยากร

[Signature]
.....อาจารย์ที่ปรึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)



พิมพ์ด้วยฉบับมัลติมีเดียวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เรียงมาเล่มเดียว

ธงชัย สมบูรณ์ : อิทธิพลทางการศึกษาของต่างประเทศที่มีต่อโครงการศึกษาไทย (พ.ศ. 2441-2464) THE INFLUENCE OF THE FOREIGN EDUCATION ON THE THAI NATIONAL EDUCATION SCHEMES (B.E. 2441-2464) อ.ที่ปรึกษา : ศศ.ดร.กรรณิการ์ สัจกุล, 225 หน้า. ISBN 974-579-610-7

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลทางการศึกษาของต่างประเทศที่มีผลต่อการนำมากำหนดใช้กับโครงการศึกษาไทยช่วงปี พ.ศ. 2441 ถึง พ.ศ. 2464 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง แล้วบรรยายวิเคราะห์ตามกระบวนการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

ผลของการวิจัยพบว่า อิทธิพลทางการศึกษาของประเทศไทยและญี่ปุ่น มีผลต่อการนำมาปรับปรุงใช้กับโครงการศึกษาทั้งในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ในด้านการกำหนดหลักสูตร วิชาเรียน อายุของผู้เรียน และระดับการศึกษา โครงการศึกษาระดับแรก (พ.ศ. 2441) ได้รับอิทธิพลทางการศึกษาจากประเทศอังกฤษ โครงการศึกษาระดับที่สอง (พ.ศ. 2445) ได้รับอิทธิพลทางการศึกษาจากประเทศญี่ปุ่น ส่วนโครงการศึกษาระดับอื่น ๆ คือ ฉบับ พ.ศ. 2450-2464 ก็ได้รับอิทธิพลจากประเทศทั้งสองดังกล่าวเช่นกัน กล่าวคือ ระบบการศึกษาอย่างเป็นแบบแผนตามแนวการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนของประเทศอังกฤษ และมีการปฏิรูปตามแนวของประเทศญี่ปุ่นในระยะหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอาชีวศึกษา การรับอิทธิพลทางการศึกษาของต่างประเทศในการจัดทำโครงการศึกษาไทยนี้ เป็นความคิดริเริ่มของพระมหากษัตริย์ เอกอัครราชทูต ผู้ตรวจการศึกษา รวมทั้งเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการศึกษาจากต่างประเทศ



ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....สารคดีศึกษา
สาขาวิชา.....พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา.....2534

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมที่พิมพ์มาแล้วด้วย

THONGCHAI SOMBOON : THE INFLUENCE OF THE FOREIGN EDUCATION ON THE THAI NATIONAL EDUCATION SCHEMES (B.E. 2441-2464). THESIS ADVISOR : ASST.PROF. KANNIGA SACHAKUL, Ph.D., 255 PP. ISBN 974-579-610-7

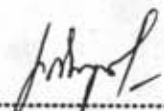
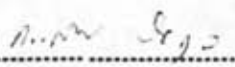
The purpose of this research was to study the influence of the foreign education on the Thai national education schemes from B.E. 2441 to B.E. 2464. Primary and secondary documents were used in this study. The presentation was done by means of historical analysis.

It was found that there were influences of the British and Japanese education on the Thai national education schemes both in reign of King Rama V and King Rama VI concerning the setting of curriculums, subjects, learner's age and level of education. The first scheme (B.E. 2441) was influenced by British education. The second scheme (B.E. 2445) was influenced by Japanese education. The other schemes from B.E. 2450-2464 were also influenced by both mentioned countries; for instance, the educational system "Formal Schooling" as operated in England and were reformed according to Japanese education later especially the vocational education. The acceptance of the foreign education influences on the Thai national education schemes were initiated by the Kings, ambassadors, supervisors and ministers of the Ministry of Education (Krasuang Thammakarn) who had foreign educational experiences.



ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สาระตติศึกษา
สาขาวิชา พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติ 
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา 
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ สัจกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิด ข้อมูล และ กำลังใจ ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง เป็นพระคุณที่ ผู้วิจัยมีอาจลิมได้

ขอขอบพระคุณคุณอาจารย์ ภาควิชาสารตศึกษาทุกท่านที่กรุณาให้แนวทางในการทำวิจัย อีกทั้งคำแนะนำและข้อคิดเห็นหลายประการ ซึ่งช่วยให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ สถาบันวิทยบริการ และหอสมุดอื่น ๆ ที่ ช่วยให้การค้นคว้าข้อมูลในการทำวิจัยเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว

สุดท้าย กราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และพี่ ๆ ทุกคน ที่ได้ให้การสนับสนุนทางด้าน การเงินและกำลังใจอันสำคัญยิ่ง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ธงชัย สมบูรณ์



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ง
สารบัญแผนภูมิ.....	จ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12
ขอบเขตของการวิจัย.....	12
คำจำกัดความ.....	13
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	13
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	13
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย.....	13
การเสนอผลการวิจัย.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
๑ 2 การนำเอาแนวทางการศึกษาของต่างประเทศมาใช้ก่อนการปฏิรูป	
การศึกษา (พ.ศ. 1800-2410).....	16
สมัยกรุงสุโขทัย.....	17
สมัยกรุงศรีอยุธยา.....	22
สมัยกรุงธนบุรี.....	28
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น.....	30

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับอิทธิพลทางการศึกษาของต่างประเทศในการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2411-2440).....	41
	ปัจจัยทางด้านการเมืองจากภายนอกประเทศ.....	42
	ปัจจัยเนื่องจากต้องการบุคคลเข้ารับราชการเพื่อปรับปรุงประเทศ.....	49
	ปัจจัยจากประสบการณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จต่างประเทศ.....	52
4	อิทธิพลทางการศึกษาของต่างประเทศที่มีต่อโครงการศึกษาไทย (พ.ศ. 2441-2464).....	69
	โครงการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	
	โครงการศึกษา พ.ศ. 2441.....	75
	โครงการศึกษา พ.ศ. 2445.....	92
	โครงการศึกษา พ.ศ. 2450.....	111
	โครงการศึกษา พ.ศ. 2452.....	116
	โครงการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.	120
	โครงการศึกษา พ.ศ. 2456.....	124
	โครงการศึกษา พ.ศ. 2458.....	129
	โครงการศึกษา พ.ศ. 2464.....	136
5	สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	148
	บรรณานุกรม.....	158
	ภาคผนวก.....	171
	ประวัติผู้เขียน.....	225

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประเทศต่าง ๆ ที่เข้ามาติดต่อกับไทยช่วง พ.ศ. 2398-2450.....	44
2	เปรียบเทียบลำดับชั้นและอายุการเข้าเรียนในโครงการศึกษาลับ พ.ศ. 2441.....	81
3	อิทธิพลทางการศึกษาของประเทศอังกฤษที่มีต่อโครงการศึกษาลับ พ.ศ. 2441.....	89
4	สถิติการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2429-2464.....	90
5	จำนวนโรงเรียนและครูในช่วง พ.ศ. 2452-2456.....	128
6	เปรียบเทียบนักเรียนไทย ญี่ปุ่น อังกฤษ.....	138
7	สรุปอิทธิพลทางการศึกษาของต่างประเทศที่นำมาปรับปรุงใช้กับ โครงการศึกษาไทย.....	153



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1	โครงการศึกษา พ.ศ. 2464.....	141
---	-----------------------------	-----



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย